

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82627,Rzewuski-Jan.html>
29.05.2024, 23:50

Rzewuski Jan

RZEWUSKI Jan (19 XII 1916, Łódź – 17 IX 1994, Wrocław),
fizyk. Syn Feliksa, hrabiego, prawnika, i Irmy Heinzel.

Ukończył gimnazjum A. Zimowskiego w Łodzi w 1934 i przez rok odbywał służbę wojskową w podchorążówce piechoty. W 1935 rozpoczął studia chemii na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, ale szybko się rozczarował tematyką wykładów i brakiem dostępu do laboratorium. W 1936 został studentem chemii w Technische Hochschule Danzig w ówczesnym Wolnym Mieście Gdańsku. W 1939 uzyskał półdyplom tej uczelni.

We IX 1939 Rz. został zmobilizowany, ale jego jednostka nie zdążyła wziąć udziału w walkach. Dostał się do niewoli, udało mu się jednak uciec z przejściowego obozu jenieckiego przed wywozem do Niemiec. Przedostał się do Łodzi i w 1939–42 pracował w przemyśle włókienniczym jako robotnik i magazynier. Potem przeniósł się do Warszawy i studiował fizykę teoretyczną na tajnym UW, miał wśród wykładowców m.in. J. Blatona, S. Mazurkiewicza, A. Sołtana i L. Sosnowskiego.

Jako żołnierz AK walczył w powstaniu warszawskim, otrzymując Krzyż Walecznych i Warszawski Krzyż Powstańczy. Wyszedł z Warszawy z ludnością cywilną i przedostał się do Lublina. W roku akademickim 1945/46 był asystentem na UMCS. Uzyskał magisterium z fizyki teoretycznej pod kierunkiem Blatona. W 1946 wrócił do Warszawy i został asystentem S. Pieńkowskiego w Zakładzie Fizyki Doświadczalnej UW, ponieważ nie było wtedy wolnych miejsc dla teoretyków. Działalność naukową prowadził jednak pod kierunkiem W. Rubinowicza. W 1947 uzyskał doktorat na podstawie rozprawy o zderzeniach elektronów. W 1948 na zaproszenie A. Jabłońskiego został adiunktem na UMK w Toruniu. Spędził rok na uniwersytecie w Birmingham,

pracując pod kierunkiem Rudolfa Peierlsa. Pod jego wpływem zaczął się zajmować teoriami nielokalnymi i związaną z tym strukturą cząstek elementarnych. Po powrocie habilitował się na UW (1950) i został mianowany zastępcą profesora i kierownikiem Katedry Mechaniki Teoretycznej UMK. Już jednak w 1952 decyzją ministra został przeniesiony do Uniw. Wrocławskiego i tam pozostał do końca życia.

Rz. był głównym organizatorem i pierwszym dyrektorem powstałego w 1960 Inst. Fizyki Teoretycznej Uniw. Wrocławskiego. Wraz z J. Łopuszańskim był współtwórcą silnego wrocławskiego ośrodka fizyki teoretycznej.

Był jednym z najbardziej cenionych w świecie polskich teoretyków. Opracował bardzo oryginalną dwutomową monografię *Field Theory* (1958, 1969), ocenioną wysoko przez specjalistów. Wprowadził oryginalną postać formalizmu macierzy S do kwantowej teorii pola. Podał metody kwantowania nielokalnych teorii pola, sformułował dla nich prawa zachowania oraz opracował metody szacowania operatora rozprożeń. W końcowym okresie życia pracował nad zagadnieniami supersymetrii.

Rz. otrzymał wiele wyróżnień. W 1964 Polskie Tow. Fizyczne przyznało mu swe najwyższe wyróżnienie, Medal im. M. Smoluchowskiego. Był członkiem PAN.

Śródka.

A. Borowiec, J. Łopuszański i A. Pękalski: *Wspomnienie o profesorze Janie Rzewuskim (1916–1994)*, „Postępy Fizyki” 1996, t. 47, z. 1; J. Rzewuski: *Wspomnienia*, „Postępy Fizyki” 1999, t. 50, z. 2.

Andrzej Kajetan Wróblewski